

АНОТАЦІЯ

Палагіцький В. І. Формування економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки. – Київський національний університет будівництва і архітектури, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2026 р.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо формування економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності. Дослідження спрямоване на вдосконалення наукових підходів до оцінювання, забезпечення та управління економічною безпекою будівельних підприємств з урахуванням впливу циклічних коливань економіки, змін кон'юнктури будівельного ринку та зростання невизначеності зовнішнього середовища (у тому числі з урахуванням особливостей воєнного стану). Реалізація поставленої мети сприятиме підвищенню стійкості функціонування учасників будівництва, зміцненню їх здатності протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та забезпеченню довгострокового економічного розвитку.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням впливу макроекономічної нестабільності та структурних трансформацій на функціонування будівельної галузі України. Будівництво належить до секторів економіки, які найбільш чутливо реагують на фази економічного циклу, що проявляється у коливаннях інвестиційної активності, зміні обсягів будівельних робіт, вартості ресурсів та платоспроможного попиту. За таких умов особливої ваги набуває формування ефективної системи економічної безпеки, здатної забезпечити безперервність діяльності будівельних підприємств, збереження їх ресурсного потенціалу та адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Нагальність дослідження посилюється сучасними умовами функціонування економіки України, що характеризуються наслідками воєнних дій, процесами відбудови, високим рівнем невизначеності та необхідністю залучення значних інвестиційних ресурсів. У таких умовах традиційні підходи до управління економічною безпекою потребують переосмислення та доповнення інструментами, які враховують циклічний характер розвитку економіки, специфіку будівельної діяльності та необхідність забезпечення резильєнтності підприємств до кризових впливів.

Перший розділ дисертації присвячено дослідженню теоретико-методичних засад формування економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності. У роботі здійснено аналіз еволюції наукових підходів до трактування сутності економічної безпеки підприємства та визначено основні детермінанти її формування. Обґрунтовано, що економічна безпека учасників будівництва є комплексною категорією, яка відображає здатність суб'єктів господарювання забезпечувати стабільне функціонування, захист економічних інтересів і досягнення стратегічних цілей в умовах динамічних змін зовнішнього середовища.

На основі узагальнення існуючих наукових підходів уточнено зміст економічної безпеки *суб'єктів господарювання* як стану їх захищеності від екзогенних та ендегенних ризиків, які можуть негативно вплинути на досягнення поставлених ними економічних цілей та дотримання їх економічних інтересів.

Значну увагу також приділено дослідженню методичних основ оцінювання економічної безпеки будівельних підприємств та визначенню особливостей її забезпечення в умовах циклічних коливань економіки та воєнного стану.

Другий розділ роботи присвячено аналізу сучасного стану економічної безпеки учасників будівництва в Україні в умовах економічної циклічності. Проведено оцінювання динаміки розвитку будівельної галузі та виявлено закономірності впливу циклічних процесів на показники діяльності будівельних

підприємств. Встановлено, що різні фази економічного циклу супроводжуються зміною характеру та інтенсивності загроз економічній безпеці, що потребує застосування диференційованих підходів до їх оцінювання та управління.

У межах дослідження ідентифіковано основні загрози економічній безпеці учасників будівництва на різних фазах економічного циклу, серед яких особливе значення мають фінансові ризики, скорочення інвестиційної активності, зростання вартості ресурсів, порушення логістичних зв'язків, кадровий дефіцит та нестабільність попиту на будівельну продукцію. Обґрунтовано необхідність врахування фазових особливостей розвитку економіки під час оцінювання рівня економічної безпеки.

За результатами дослідження запропоновано фазово-диференційовану систему оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства, яка враховує специфіку прояву ризиків і загроз на різних стадіях економічного циклу. Запропонований підхід дозволяє забезпечити більш об'єктивну діагностику стану економічної безпеки, підвищити достовірність аналітичних висновків та сформулювати інформаційну основу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Третій розділ дисертації присвячено розробленню та обґрунтуванню заходів щодо підвищення економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності. У роботі сформовано інтегральну фазово-диференційовану модель оцінювання економічної безпеки будівельних підприємств, яка забезпечує комплексне врахування впливу фінансових, виробничих, кадрових, організаційних та ринкових чинників. Розроблена модель дозволяє оцінювати рівень економічної безпеки з урахуванням циклічної динаміки зовнішнього середовища та визначати пріоритетні напрями управлінського впливу.

Важливе місце в дослідженні відведено обґрунтуванню резильєнтності як ключової основи управління економічною безпекою будівельних підприємств. Доведено, що розвиток резильєнтності забезпечує здатність підприємств своєчасно реагувати на кризові явища, адаптуватися до змін ринкового

середовища та відновлювати ефективність функціонування після впливу негативних факторів. На цій основі запропоновано підходи до формування системи управління економічною безпекою, орієнтованої на довгострокову стійкість та адаптивність підприємств.

Також розроблено інструментарій антициклічного управління в системі економічної безпеки будівельних підприємств, який передбачає використання комплексу превентивних, адаптаційних та стабілізаційних заходів залежно від фази економічного циклу. Запропоновані підходи сприяють своєчасному виявленню загроз, мінімізації негативних наслідків кризових процесів, підвищенню рівня захищеності економічних інтересів підприємства та забезпеченню його сталого розвитку.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розробленні та обґрунтуванні комплексного теоретико-методичного підходу до формування економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності, який ґрунтується на врахуванні фазових змін економічного розвитку, інтеграції інструментів оцінювання, прогнозування, ризик-менеджменту та антициклічного управління. На відміну від існуючих підходів, запропонована концепція розглядає економічну безпеку як динамічну систему, здатну адаптуватися до змін економічної кон'юнктури та забезпечувати стійке функціонування учасників будівництва протягом усіх фаз економічного циклу.

У результаті проведеного дослідження удосконалено методичний підхід до управління економічною безпекою учасників будівництва, який базується на поєднанні ресурсно-функціонального та інтегрального підходів і передбачає комплексне врахування фінансової, виробничо-технологічної, кадрової, ринково-контрактної, інформаційно-цифрової та безпекової складових. Особливістю запропонованого підходу є диференціація інструментів забезпечення економічної безпеки залежно від функціональної ролі суб'єкта в інвестиційно-будівельному процесі та поточної фази економічного циклу, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень і забезпечити динамічний моніторинг стану економічної безпеки підприємств.

Удосконалено інструментарій оцінювання та регулювання економічної безпеки будівельних підприємств на основі принципу фазової диференціації, відповідно до якого вагомість окремих компонентів безпеки змінюється залежно від поточної стадії циклу Кітчана. Запропонований підхід забезпечує адаптацію системи економічної безпеки до особливостей економічного середовища на кожній фазі циклу, сприяє підвищенню фінансово-економічної стійкості підприємств, їх адаптивності та здатності до відновлення в умовах нестабільності.

Набули подальшого розвитку концептуальні засади антициклічного управління девелоперськими та підрядними будівельними підприємствами через обґрунтування динамічної резильєнтності як ключової характеристики їхнього розвитку. Резильєнтність визначено як інтегральну властивість підприємства, що поєднує здатність до випереджувального реагування на ризики, адаптації до змін зовнішнього середовища, збереження критично важливих функцій у кризових умовах і відновлення після негативних впливів. Запропонований фазово-орієнтований підхід до управління резильєнтністю забезпечує узгодження діагностичних, фінансово-економічних, організаційно-управлінських та цифрових інструментів у єдиній системі забезпечення економічної безпеки.

Удосконалено науково-методичний підхід до прогнозування та ідентифікації фаз економічної циклічності шляхом інтеграції системи випереджаючих та синхронних індикаторів у контур антициклічного управління будівельними підприємствами. Це дозволяє здійснювати ранню діагностику фазових зрушень економічного циклу, формувати динамічні профілі ризиків та своєчасно коригувати фінансові, інвестиційні й операційні рішення відповідно до змін макроекономічних умов.

Набули подальшого розвитку теоретичні засади оцінювання економічної безпеки учасників будівництва на основі фазово-диференційованого підходу, який передбачає використання ієрархічної системи показників та адаптивних вагових коефіцієнтів, що змінюються відповідно до поточної фази

економічного циклу. Це створює можливість більш об'єктивного визначення рівня економічної безпеки та виявлення пріоритетних напрямів управлінського впливу.

Подальшого розвитку дістало теоретико-методичне обґрунтування впливу економічної циклічності на формування економічної безпеки будівельних підприємств. Запропоновано системний підхід до вивчення взаємодії екзогенних і ендогенних факторів у різних фазах циклу Кітчина, що дозволило виявити особливості їх асиметричного та синергетичного впливу на безпеку підприємства. Це дало змогу обґрунтувати необхідність переходу від статичних моделей управління до динамічних механізмів забезпечення економічної безпеки, орієнтованих на формування резервів у періоди економічного зростання та адаптивну трансформацію управлінських пріоритетів у фазах спаду.

Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження економічної безпеки будівельних підприємств шляхом уточнення сутності поняття «економічна безпека будівельного підприємства», яке запропоновано розглядати як стан його захищеності впродовж усіх фаз економічного циклу Кітчина та у форс-мажорних умовах повномасштабної війни від екзогенних та ендогенних ризиків, що можуть негативно вплинути як на реалізацію інвестиційно-будівельних проєктів, так і на його сталий розвиток. Такий підхід, на відміну від традиційних трактувань, акцентує увагу не лише на протидії ризикам, а й на забезпеченні стратегічної стійкості, розвитку адаптивних можливостей, формуванні резильєнтності та підтриманні здатності підприємства до довгострокового розвитку в мінливому економічному середовищі.

Сукупність отриманих результатів формує новий науковий підхід до забезпечення економічної безпеки учасників будівництва, який ґрунтується на врахуванні закономірностей економічної циклічності та поєднує інструменти діагностики, прогнозування, адаптації та антициклічного управління, що створює теоретичне та методичне підґрунтя для підвищення стійкості й

ефективності функціонування будівельних підприємств у довгостроковій перспективі.

Теоретичне значення дисертації полягає у розвитку теоретико-методологічних засад формування, оцінювання та забезпечення економічної безпеки учасників будівництва в умовах економічної циклічності. Отримані результати розширюють наукові уявлення про закономірності функціонування будівельних підприємств в умовах макроекономічної динаміки та поглиблюють розуміння механізмів впливу циклічних коливань на стійкість, ефективність і безпечність їх господарської діяльності.

У дисертації поглиблено теоретичні підходи до трактування економічної безпеки будівельного підприємства як динамічної багаторівневої системи, функціонування якої визначається не лише станом захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, а й здатністю до адаптації, відновлення та забезпечення стратегічного розвитку в умовах зміни фаз економічного циклу. На відміну від традиційних підходів, що розглядають економічну безпеку переважно як статичний стан захищеності ресурсів і економічних інтересів підприємства, запропонований підхід акцентує увагу на її динамічному характері та необхідності врахування фазових трансформацій економічного середовища.

Розвинено теоретичні положення щодо взаємозв'язку категорій «економічна безпека», «економічна циклічність», «антициклічне управління», «стратегічна стійкість» та «резильєнтність», які інтегровано в єдину концептуальну платформу забезпечення довгострокової життєздатності підприємства. Це дало змогу обґрунтувати доцільність переходу від фрагментарного застосування окремих інструментів антикризового управління до системного підходу, орієнтованого на формування здатності підприємства функціонувати та розвиватися в умовах циклічних коливань економіки.

Важливим теоретичним результатом є розвиток наукових положень щодо впливу економічної циклічності на рівень економічної безпеки будівельних підприємств через систему екзогенних та ендегенних факторів. Запропоноване теоретичне бачення дозволяє розглядати економічну безпеку як результат

складної взаємодії внутрішніх можливостей підприємства та зовнішніх умов його функціонування, що змінюються залежно від стадії економічного циклу. Це сприяє поглибленню наукового розуміння механізмів виникнення загроз та формування передумов для забезпечення стійкого розвитку підприємств будівельної галузі.

У роботі набули подальшого розвитку теоретико-методичні засади фазово-диференційованого оцінювання економічної безпеки, відповідно до яких рівень значущості окремих складових безпеки змінюється залежно від поточної фази економічного циклу. Такий підхід розширює існуючі наукові уявлення про процес оцінювання економічної безпеки та створює основу для формування адаптивних моделей управління підприємством у нестабільному економічному середовищі.

Додаткового розвитку також набуло обґрунтування резильєнтності як базової характеристики економічної безпеки будівельних підприємств. Резильєнтність розглядається не лише як здатність до відновлення після кризових впливів, а як комплексна властивість, що охоплює прогнозування загроз, випереджувальне реагування на зміни зовнішнього середовища, підтримання функціональної стійкості та забезпечення подальшого розвитку підприємства. Це дозволило розширити теоретичний зміст сучасних підходів до забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Отримані результати формують цілісне теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень у сфері економічної безпеки підприємств, антикризового та антициклічного управління, стратегічної стійкості та резильєнтності організацій. Розроблені положення можуть бути використані для подальшого розвитку теорії управління підприємствами будівельної галузі та інших секторів економіки, діяльність яких характеризується високою чутливістю до циклічних змін економічної кон'юнктури.

Практичне значення дисертації полягає у можливості використання розроблених методичних підходів, моделей та рекомендацій у діяльності будівельних підприємств для підвищення рівня економічної безпеки,

фінансової стійкості та адаптивності до циклічних змін економіки. Практичну цінність становлять підходи до антициклічного управління, фазово-диференційованого оцінювання економічної безпеки, використання системи випереджаючих та синхронних індикаторів для раннього виявлення кризових явищ, а також рекомендації щодо підвищення резильєнтності та стратегічної стійкості підприємств. Результати дослідження впроваджено в діяльність ТОВ «ЮКАТ-ЗД» та ТОВ «Конопляні технології», що підтвердило їх ефективність для підвищення обґрунтованості управлінських рішень та зміцнення конкурентних позицій підприємств. Отримані результати також можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти економічного та будівельного профілю.

Запропоновані в дисертації теоретико-методичні положення, фазово-диференційована система оцінювання економічної безпеки, інтегральна модель економічної безпеки учасників будівництва, визначення економічної безпеки з позиції фазово-диференційованого підходу та інструментарій антициклічного управління створюють науково-практичну основу для підвищення резильєнтності функціонування учасників будівництва, зміцнення їх адаптивності до циклічних змін економіки та забезпечення ефективного розвитку в умовах зростаючої невизначеності зовнішнього середовища.

Ключові слова: економічна безпека, учасники будівництва, економічна циклічність, цикл Кітчина, антициклічне управління, резильєнтність, стратегічна стійкість, адаптивність, загроза, ризик, фазово-диференційоване оцінювання, інтегральний показник, випереджаючі індикатори, синхронні індикатори, ідентифікація фази циклу, будівельне підприємство, девелопер, підрядник, потенціал підприємства, сталий розвиток.

ABSTRACT

Palagitsky V. I. Formation of economic security of construction participants in conditions of economic cyclicity. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 051 – Economics, field of knowledge 05 – Social and behavioral sciences. – Kyiv National University of Construction and Architecture, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2026

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological foundations and scientific-practical recommendations for the formation of economic security of construction participants under conditions of economic cyclicity. The research aims to improve scientific approaches to the assessment, provision, and management of economic security of construction enterprises, taking into account the influence of cyclical economic fluctuations, shifts in construction market conditions, and growing environmental uncertainty, including the specific circumstances of martial law. The achievement of this objective is expected to enhance the operational resilience of construction participants, strengthen their capacity to counter internal and external threats, and ensure long-term economic development.

The relevance of the research topic is driven by the growing impact of macroeconomic instability, and structural transformations on the functioning of Ukraine's construction sector. Construction is among the sectors most sensitive to the phases of the economic cycle, which manifests in fluctuations of investment activity, changes in the volume of construction works, resource costs, and effective demand. Under such conditions, the formation of an effective economic security system capable of ensuring operational continuity, preserving the resource potential of construction enterprises, and facilitating adaptation to environmental change becomes of paramount importance.

The urgency of the research is further reinforced by the current operating conditions of the Ukrainian economy, characterised by the consequences of armed conflict, reconstruction processes, a high degree of uncertainty, and the need to attract

substantial investment resources. Under these conditions, traditional approaches to economic security management require reconsideration and supplementation with instruments that account for the cyclical nature of economic development, the specificities of construction activity, and the need to ensure enterprise resilience to crisis impacts.

The first chapter of the dissertation examines the theoretical and methodological foundations of economic security formation for construction participants under conditions of economic cyclicity. The study analyses the evolution of scientific approaches to interpreting the essence of enterprise economic security and identifies the principal determinants of its formation. It is substantiated that the economic security of construction participants is a complex category reflecting the capacity of economic entities to ensure stable functioning, protection of economic interests, and achievement of strategic objectives in a dynamically changing environment.

Drawing on a synthesis of existing scientific approaches, the content of economic security of business entities is refined and defined as a state of their protection from exogenous and endogenous risks that may adversely affect the attainment of their economic objectives and the observance of their economic interests.

Considerable attention is also devoted to the methodological foundations of assessing the economic security of construction enterprises and to identifying the specificities of its provision under conditions of cyclical economic fluctuations and martial law.

The second chapter analyses the current state of economic security of construction participants in Ukraine under conditions of economic cyclicity. The dynamics of construction sector development are assessed, and regularities in the impact of cyclical processes on the performance indicators of construction enterprises are identified. It is established that different phases of the economic cycle are accompanied by changes in the nature and intensity of threats to economic security, necessitating the application of differentiated approaches to their assessment and management.

The study identifies the principal threats to the economic security of construction participants across different phases of the economic cycle. Of particular significance

are financial risks, contraction of investment activity, rising resource costs, disruption of logistics chains, labour shortages, and instability of demand for construction output. The necessity of accounting for phase-specific characteristics of economic development in the assessment of the level of economic security is substantiated.

Based on the research findings, a phase-differentiated system for assessing the economic security of construction enterprises is proposed, which accounts for the specific manifestation of risks and threats at different stages of the economic cycle. The proposed approach enables more objective diagnostics of the state of economic security, enhances the reliability of analytical conclusions, and provides an information basis for sound managerial decision-making.

The third chapter is devoted to the development and substantiation of measures to enhance the economic security of construction participants under conditions of economic cyclicity. An integrated phase-differentiated model for assessing the economic security of construction enterprises is formulated, providing comprehensive consideration of the influence of financial, production, personnel, organisational, and market factors. The developed model enables the assessment of the level of economic security with due regard to the cyclical dynamics of the external environment and the identification of priority directions for managerial influence.

A significant place in the research is occupied by the substantiation of resilience as the key foundation for managing the economic security of construction enterprises. It is demonstrated that the development of resilience ensures the capacity of enterprises to respond to crisis phenomena in a timely manner, to adapt to changes in the market environment, and to restore operational effectiveness following exposure to adverse factors. On this basis, approaches to building an economic security management system oriented towards long-term stability and adaptability are proposed.

An anti-cyclical management toolkit within the economic security system of construction enterprises is also developed, providing for the use of a set of preventive, adaptive, and stabilisation measures depending on the phase of the economic cycle. The proposed approaches facilitate the timely identification of threats, the minimisation of adverse consequences of crisis processes, the enhancement of the protection of the enterprise's economic interests, and the assurance of its sustainable development.

The scientific novelty of the dissertation lies in the development and substantiation of a comprehensive theoretical and methodological approach to the formation of economic security of construction participants under conditions of economic cyclicity, grounded in the consideration of phase-specific changes in economic development and the integration of assessment, forecasting, risk management, and anti-cyclical management instruments. Unlike existing approaches, the proposed concept treats economic security as a dynamic system capable of adapting to changes in economic conditions and ensuring the stable functioning of construction participants throughout all phases of the economic cycle.

As a result of the research, the methodological approach to managing the economic security of construction participants is improved through a combination of resource-functional and integral approaches, providing comprehensive consideration of the financial, production-technological, personnel, market-contractual, information-digital, and security-related components. A distinguishing feature of the proposed approach is the differentiation of economic security instruments according to the functional role of the entity in the investment-construction process and the current phase of the economic cycle, which enhances the validity of managerial decisions and enables dynamic monitoring of the state of enterprise economic security.

The toolkit for assessing and regulating the economic security of construction enterprises is improved on the basis of the principle of phase differentiation, according to which the significance of individual security components varies depending on the current stage of the Kitchin cycle. The proposed approach ensures the adaptation of the economic security system to the specific features of the economic environment at each phase of the cycle, contributes to the enhancement of the financial-economic stability of enterprises, their adaptability, and their capacity for recovery under conditions of instability.

The conceptual foundations of anti-cyclical management of developer and contractor construction enterprises are further developed through the substantiation of dynamic resilience as a key characteristic of their development. Resilience is defined as an integral property of the enterprise, combining the capacity for anticipatory risk response, adaptation to environmental changes, preservation of critical functions under

crisis conditions, and recovery following adverse impacts. The proposed phase-oriented approach to resilience management ensures the alignment of diagnostic, financial-economic, organisational-managerial, and digital instruments within a unified economic security system.

The scientific and methodological approach to forecasting and identifying phases of economic cyclicity is improved through the integration of a system of leading and coincident indicators into the anti-cyclical management framework of construction enterprises. This enables early diagnostics of phase shifts in the economic cycle, the formation of dynamic risk profiles, and the timely adjustment of financial, investment, and operational decisions in line with changes in macroeconomic conditions.

The theoretical foundations for assessing the economic security of construction participants are further developed on the basis of a phase-differentiated approach employing a hierarchical system of indicators and adaptive weighting coefficients that vary in accordance with the current phase of the economic cycle. This creates the possibility of more objective determination of the level of economic security and identification of priority areas for managerial influence.

The theoretical and methodological substantiation of the impact of economic cyclicity on the formation of economic security of construction enterprises is further advanced. A systemic approach to studying the interaction of exogenous and endogenous factors across different phases of the Kitchin cycle is proposed, enabling the identification of the asymmetric and synergistic nature of their impact on enterprise security. This provides the basis for substantiating the need to transition from static management models to dynamic economic security mechanisms oriented towards the accumulation of reserves during periods of economic growth and adaptive transformation of managerial priorities during phases of decline.

The conceptual and categorical apparatus of economic security research for construction enterprises is improved through a refined definition of "economic security of a construction enterprise", which is proposed to be understood as a state of its protection across all phases of the Kitchin economic cycle and under the force-majeure conditions of full-scale war from exogenous and endogenous risks capable of adversely affecting both the implementation of investment-construction projects and the

enterprise's sustainable development. Unlike traditional interpretations, which focus primarily on countering risks, the proposed approach emphasises strategic stability, the development of adaptive capacity, the formation of resilience, and the maintenance of the enterprise's capacity for long-term development in a changing economic environment.

The totality of the results obtained forms a new scientific approach to ensuring the economic security of construction participants, grounded in the regularities of economic cyclicity and integrating instruments of diagnostics, forecasting, adaptation, and anti-cyclical management. This creates a theoretical and methodological foundation for enhancing the resilience and operational effectiveness of construction enterprises in the long term.

The theoretical significance of the dissertation lies in the development of the theoretical and methodological foundations for the formation, assessment, and provision of economic security of construction participants under conditions of economic cyclicity. The results obtained broaden scientific understanding of the regularities governing the functioning of construction enterprises under macroeconomic dynamics and deepen understanding of the mechanisms through which cyclical fluctuations affect the stability, efficiency, and security of their economic activity.

The dissertation deepens theoretical approaches to interpreting the economic security of a construction enterprise as a dynamic multi-level system whose functioning is determined not only by the state of protection from internal and external threats, but also by the capacity for adaptation, recovery, and the assurance of strategic development amid shifting phases of the economic cycle. Unlike traditional approaches, which treat economic security primarily as a static state of resource and interest protection, the proposed approach emphasises its dynamic character and the need to account for phase-specific transformations of the economic environment.

The theoretical propositions concerning the interrelationship of the categories "economic security", "economic cyclicity", "anti-cyclical management", "strategic stability", and "resilience" are developed and integrated into a unified conceptual platform for ensuring the long-term viability of the enterprise. This provides the basis

for substantiating the transition from the fragmented application of individual crisis management instruments to a systemic approach oriented towards developing the enterprise's capacity to function and grow amid cyclical economic fluctuations.

An important theoretical result is the development of scientific propositions regarding the impact of economic cyclicity on the level of economic security of construction enterprises through a system of exogenous and endogenous factors. The proposed theoretical framework allows economic security to be viewed as the result of the complex interaction between the enterprise's internal capabilities and the external conditions of its functioning, which change depending on the stage of the economic cycle. This deepens scientific understanding of threat formation mechanisms and creates preconditions for ensuring the sustainable development of construction sector enterprises.

The theoretical and methodological foundations of phase-differentiated economic security assessment are further developed, according to which the significance of individual security components varies depending on the current phase of the economic cycle. This approach extends existing scientific understanding of the assessment process and establishes a basis for formulating adaptive enterprise management models in an unstable economic environment.

The substantiation of resilience as a foundational characteristic of the economic security of construction enterprises is also further developed. Resilience is treated not merely as the capacity to recover from crisis impacts, but as a complex property encompassing threat forecasting, anticipatory response to environmental changes, the maintenance of functional stability, and the assurance of the enterprise's ongoing development. This broadens the theoretical content of contemporary approaches to ensuring the economic security of business entities.

The results obtained form a coherent theoretical and methodological foundation for further research in the fields of enterprise economic security, crisis and anti-cyclical management, strategic stability, and organisational resilience. The propositions developed may be used to advance the theory of management of construction sector enterprises and other sectors characterised by high sensitivity to cyclical changes in economic conditions.

The practical significance of the dissertation lies in the applicability of the developed methodological approaches, models, and recommendations in the activities of construction enterprises to enhance their level of economic security, financial stability, and adaptability to cyclical economic changes. Of particular practical value are the approaches to anti-cyclical management, phase-differentiated economic security assessment, the use of a system of leading and coincident indicators for the early identification of crisis phenomena, and the recommendations for enhancing enterprise resilience and strategic stability. The research findings have been implemented in the activities of Yukat-3D LLC and Hemp Technologies LLC, which confirmed their effectiveness in improving the validity of managerial decisions and strengthening the competitive positions of the enterprises. The results obtained may also be used in the educational process of higher education institutions in the fields of economics and construction.

The theoretical and methodological propositions, phase-differentiated economic security assessment system, integrated model of economic security for construction participants, definition of economic security from the perspective of the phase-differentiated approach, and anti-cyclical management toolkit proposed in the dissertation together establish a scientific and practical foundation for enhancing the resilience of construction participants' operations, strengthening their adaptability to cyclical economic changes, and ensuring effective development under conditions of growing external uncertainty.

Keywords: *economic security, construction participants, economic cyclicity, Kitchin cycle, anti-cyclical management, resilience, strategic stability, adaptability, threat, risk, phase-differentiated assessment, integral indicator, leading indicators, coincident indicators, cycle phase identification, construction enterprise, developer, contractor, corporate potential sustainable development.*

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Палагіцький В., Казьмін О., Кошовий Б., Шокотько О., Сисько О. Економічна безпека та стратегічна стійкість будівельних підприємств в умовах циклічних коливань. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2023, 3(52), 170–178. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52\(3\).170-178](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52(3).170-178) (Особистий внесок: обґрунтовано інтеграційний підхід до поєднання економічної безпеки та стратегічної стійкості будівельних підприємств, пропозиції щодо впровадження адаптивних та інноваційно-цифрових інструментів управління підприємствами в умовах економічної циклічності).
2. Гойко А., Цифра Т., Беседа М., Палагіцький В., Тимофєєв Д. Стратегічні напрями зміцнення економічної безпеки та розвитку конкурентних переваг будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2024, 53(3), 349–359. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53\(3\).349-359](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53(3).349-359) (Особистий внесок: обґрунтування підходів до інтеграції процесів забезпечення економічної безпеки та формування конкурентних переваг БП, пропозиції оцінювання конкурентоспроможності підприємств із застосуванням формалізованого аналітичного інструментарію).
3. Палагіцький В., Скрипник А., Скрипник О. Вплив економічної циклічності на формування економічної безпеки будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2025, 3(55), 168–184. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.55\(3\).168-184](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.55(3).168-184) (Особистий внесок: узагальнено існуючу теоретико-методичну базу формування економічної безпеки будівельних підприємств, обґрунтовано впливу економічної циклічності на систему її забезпечення, розроблення матричного підходу до оцінки взаємодії екзогенних та ендогенних факторів у розрізі фаз економічного циклу, а також

доведенні визначальної ролі ендогенних детермінант як об'єкта антициклічного управління)

4. Бєленкова О.Ю., Палагіцький В.І. Концепція «резильєнтності» як теоретична основа антикризового управління підприємствами в умовах циклічності. *Нові технології в будівництві*, 2025, 46, 71 – 78. <https://doi.org/10.32782/2664-0406.2025.46.9> (Особистий внесок: запропоновано здійснювати антикризове управління будівельними підприємствами на основі резильєнтності їх розвитку, розроблено фазово-орієнтовану систему інструментів формування резильєнтності підприємства)

5. Палагіцький В. Науково-методологічні основи антициклічного управління як інструменту забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2025, 3 (56), 146–161. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.56\(3\).146-161](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.56(3).146-161)

6. Бєленкова О., Палагіцький В. Інструментарій стабілізації фінансово-економічного стану учасників будівництва в умовах циклічних коливань. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2026, 57 (2), 340 – 350. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2026.57\(2\).340-350](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2026.57(2).340-350) (Особистий внесок: відібрано, систематизовано, проаналізовано і обґрунтовано сукупність інструментарію формування системи економічної безпеки підприємств на різних фазах економічного циклу).

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Шокотько О.С., Казьмін О.Г., Палагіцький В.І. Антициклічні стратегії забезпечення конкуренто-спроможності та економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах економічної циклічності. Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу: матеріали доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6 листопада 2024 року) / за заг. ред. В. М. Лича, Л.О. Згала-Лозинської. Київ:

КНУБА, 2024. С. 334 – 336. *(Особистий внесок: аналіз антициклічних стратегій підприємств)*

8. Галунка О.Д., Палагіцький В.І., Шокотько О.С. Алгоритмізація комплексних трансформацій інноваційної діяльності учасників будівництва. Міжнародний науково-технічний форум «Архітектура, Будівництво, Дизайн: Технологія, Енергетика, Менеджмент»: матеріали VII Міжнар. наук.-техн. конф. “Нові технології в будівництві” (м. Київ, 19 листопада 2024 р.). С. 448 – 451. *(Особистий внесок: виявлено необхідність трансформції системи управління підприємствами під дією зовнішніх чинників)*

9. Казьмін О. Г., Палагіцький В. І. Проблеми і перспективи інноваційної діяльності підприємств будіндустрії. Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу: матеріали доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7-8 листопада 2023 року) у 2-х ч. / за заг. ред. В. М. Лича. – Ч. 2. – Київ: КНУБА, 2023. С.193 – 195. *(Особистий внесок: проаналізовано тенденції розвитку будівельних підприємств)*

10. Казьмін О. Г., Палагіцький В. І., Остапенко І.О., Локтіонова Я.Ф., Чинники корпоративної соціальної відповідальності будівельних проєктів. Програма та тези доповідей. Архітектура та Будівництво: Відновлення України. Наука, Технологія, Практика: Міжнародний науково-технічний форум (15-16 листопада 2023 р., м. Київ). – Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. С.439 – 440. *(Особистий внесок: основні напрямки адаптації будівельних підприємств до вимог проєктного управління)*

11. Палагіцький В.І. Стратегічні аспекти забезпечення економічної безпеки девелоперських компаній в умовах циклічності будівельного ринку. V Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу», 4-5 листопада, 2025, Київ. С.476 –479.

12. Палагіцький В.І. Циклічність економіки як чинник загострення загроз економічній безпеці будівельних компаній. IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку,

аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» (м. Полтава, 26 березня, 2026 р.). С. 482-483.

13. Палагіцький В.І., Гончар В.В. Теоретичні підходи до оцінювання економічної безпеки на мікро і макрорівнях. Міжнародний науково-технічний форум «Архітектура, Будівництво, Дизайн: Виробництво, Інформатизація, Менеджмент»: матеріали XII Міжнар. наук.-техн. конф. “Нові технології в будівництві” (м. Київ, 24-25 листопада 2025 р.). С. 498 – 499. *(Особистий внесок: проаналізовано теоретичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства).*